

REPRESENTANTSKAPET MOVAR IKS

Sak 17/2025

Midlertidig sekundærrensing - Fuglevik renseanlegg

Vedlagt:

- Kopi av nyhetspublisering fra Norsk Vann sine nettsider
- Kopi av brev fra Regjeringen til norske kommuner, Statsforvaltere og MDIR
- Kopi av vedtak om endret utslippstillatelse for Lillevik RA i Larvik kommune

FORSLAG TIL VEDTAK:

Representantskapet ber MOVAR IKS om å søke om utsettelse for alle renskravene i utslippstillatelsen frem til 2030, herunder også utsettelse av sekundærrensekravet som Larvik kommune har søkt om og fått innvilget.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunn:

I møtet den 12. juni ble det i Representantskapet fremlagt sak ;

Orienteringssak 2/2025 - Midlertidig sekundærrensing Fuglevik renseanlegg

Her fremkom bl.a flg;

Skjerpede krav til sekundærrensing trer i kraft 1. januar 2026, men oppgraderte Fuglevik RA vil ikke være i drift til det. Siden dagens anlegg ikke oppfyller kravene til sekundærrensing, må det etableres midlertidige løsninger frem til det nye anlegget settes i drift.

Videre;

Ved Fuglevik RA vil begge eksisterende linjer kunne holdes i drift i hele byggeperioden fram til nytt membranlegg er klart, slik at full rensing opprettholdes i mellomtiden.

Det er i dialog mellom COWI og MOVAR avklart at Statsforvalterens mulighet for å fremme innsigelser i byggesaker knyttet til manglende oppfyllelse av sekundærrensekrav, er basert på kravene slik de er formulert i forurensningsforskriften. Eventuelle vilkår i gjeldende utslippstillatelse er ikke relevante i denne sammenhengen.

For å øke rensgraden, og dermed tilfredsstillere renskravet, er det tenkt å ta ut en delstrøm av vannet og rute delstrømmen gjennom et MBBR anlegg for deretter å pumpe delstrømmen tilbake til sedimenteringsbassengene.

Kostnadsestimatene for å midlertidig løse sekundærrensekravene som beskrevet er samlet på ca. 4,5 MNOK og finansieres i prosjektet som helhet.

MOVAR IKS har på vegne av eierkommunene fortsatt et krav om strengere rensekrav (faktisk ut over sekundærrensing) med virkning fra 1.1.2026, og er i prosess med å innhente priser for tjenester og nødvendig utstyr med mål om å kunne innfri sekundærrensekravet. Kostnadsestimat for investering av midlertidig rensetrinn ligger omkring 4,5 mkr – 10,0 mkr. I tillegg kommer kostnader til drift i driftsperioden.

Hva er nytt etter møtet den 12.juni 2025

I etterkant av representantskapets møte den 12.juni har Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet sendt et felles brev («Tolkning av plan- og bygningsloven § 27-2 og presisering av ansvaret for etterlevelse av krav knyttet til utslipp av kommunalt avløpsvann») med tydelige forventninger til alle landets kommuner. Kommunene må få på plass oppgraderte avløpsløsninger raskt, slik at de oppfyller rensekravene.

Plan- og bygningsloven stiller krav om at bortledning av avløpsvann skal være i samsvar med forurensningsloven. Denne koblingen mellom de to regelverkene har blitt tolket og forstått slik at kommuner som er i brudd med rensekravene etter forurensningsregelverket, ikke kan gi byggetillatelse til nye boliger.

I brevet presiseres det hvordan disse reglene skal forstås og praktiseres. Det er tilstrekkelig at plan- og bygningsmyndigheten forsikrer seg om at bygg på eiendommen kan knyttes til det offentlige avløpsnett, og at kommunen har utslippstillatelse til avløpsanlegget.

Det at nye tilkoblinger av abonnenter fører til en forverret forurensningssituasjon fra rensanlegget, skal følges opp av kommunen som ansvarlig forurenser og forurensningsmyndigheten.

I praksis innebærer dette at byggestopp først oppstår i de tilfellene kommunen som ansvarlig forurenser, eller statsforvalteren, har innført tilknytningsstopp. Er det gitt byggetillatelse før innføringen av tilknytningsstopp, kan kommunen som anleggseier likevel tillate tilknytning for de bygningene det gjelder.

Sekundærrensing i Larvik – Statsforvalter endrer tillatelsen Larvik kommunen sin tillatelse;

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har 12.8.2025 endret Larvik kommune sin tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Lillevik avløpsanlegg i Larvik kommune.

Endringen innebærer:

- **utsatt frist for å overholde krav til rensing av organisk stoff fra 31.12.2027 til 31.12.2029**
- krav om minimum 70 % renseseffekt for nitrogen innen 31.12.2029
- krav om økning til minimum 80 % renseseffekt for nitrogen innen 31.12.2033.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark begrunner tillatelsen slik:

For beregning av merutslipp har dere sammenlignet dagens utslipp av BOF5 med utslipp ved 70 % renseeffekt BOF5, som er kravet som gjelder fra 31.12.2027. Når dere har beregnet ekstra rensing av organisk stoff ved innføring av nitrogenrensing (ca. 90 %) har dere også sammenliknet med kravet om 70 % renseeffekt BOF5. Ettersom dere har konkludert med at dere må etablere et biologisk rensetrinn for å overholde kravet om sekundærrensing, er det etter vår vurdering riktigere å sammenligne utslippene med forventet renseeffekt ved et anlegg med nytt biottrinn for rensing av organisk stoff (dvs. 80 % renseeffekt). Det innebærer at merutslippet av BOF5 frem til ombygging blir større enn dere har beregnet og at ekstra rensing av BOF5, som følge av innføring av nitrogenrensing blir lavere enn dere har lagt til grunn. Med disse forutsetningene vil merutslippene av organisk stoff som følger av to års utsettelse av fristen for rensing av organisk stoff, være «hentet inn» av økt renseeffekt for organisk stoff ved biologisk nitrogenfjerning etter litt over to og et halvt år.

Alternativer for Fuglevik renseanlegg:

For Fuglevik renseanlegg gjelder krav om sekundærrensing fra 1.1.2026. Det er dette kravet Statsforvalteren etter en totalvurdering har gitt Larvik kommune en utsettelse på til 31.12.2029

Videre har vi for regionen et nitrogenrensekrav gjeldende fra 1.1.2027.

MOVAR IKS er i en fase hvor det skal søkes Statsforvalter om tillatelse til ulike forhold:

- Midlertidig reduksjon av renskrav i byggefase av nytt anlegg på Fuglevik
- Revidert utslippstillatelse for Fuglevik RA
- Utslippstillatelse Hestevold renseanlegg (denne søknaden er allerede sent inn)

Med tanke på søknaden om revidert utslippstillatelse for Fuglevik RA, som uansett skal sendes inn, mener administrasjonen at representantskapet må ta stilling til om det også skal søkes om:

- A) **Utsettelse av alle renskravene i utslippstillatelsen frem til 2030**, tilsvarende utsettelse av sekundærrensekravet som Larvik kommune har søkt om og fått innvilget.

eller

- B) **Utsettelse av kun nitrogenrensekravet i utslippstillatelsen frem til 2030**, hvilket innebærer at MOVAR må investere inntil 10 millioner kroner i midlertidig sekundærrensing på Fuglevik RA og muligens også på Kambo RA.

eller

- C) **Ikke søke om ytterligere utsettelse av noen av renskravene i utslippstillatelsen**

Noen kommentarer til de ulike alternativene:

Etter det MOVAR har forstått på Statsforvalteren vil det være ganske realistisk og sannsynlig at det kan gis utsettelse for nitrogenrensekravet isolert sett.

- A) MOVAR har i møte med sin Statsforvalter blitt fortalt at ingen renseanlegg/kommuner vil kunne få utsettelse av sekundærrensekravet. Det er jo åpenbart ikke tilfelle siden Larvik har fått innvilget slik utsettelse. Argumentasjonen for å velge dette alternativet er likebehandlingsprinsippet. MOVAR kan også i en søknad argumentere med at vi faktisk kommer til å rense langt bedre (organisk stoff) enn kravet er i dagens tillatelse når det nye anlegget er i drift og dermed "ta igjen det tapte" når anlegget kommer i drift.
- B) Dette krever store investeringer og driftskostnader for slike midlertidige renseløsninger. Det er uklart om dette vil være en garanti for å unngå byggestopp. Det er heller ingen garanti for at midlertidige renseanlegg vil kunne føre til at sekundærrensekravene overholdes, blant annet fordi det er heftet usikkerhet omkring robusthet og drift av slike midlertidige anlegg. I tillegg er det heller ikke usannsynlig at å drifte midlertidige renseanlegg vil kunne gå ut over fremdriften i ombygging av Fuglevik og Kambo.
- C) Kambo RA renser avløpsvannet såpass bra at Statsforvalteren faktisk konkluderte med at anlegget klarte sekundærrensekravet i 2024. Ut fra renseresultatene så langt i 2025, ser det samme ut til å bli tilfelle i år. Fuglevik RA renser dårligere enn Kambo, men likevel ganske bra og er relativt tett på å klare sekundærrensekravet. Er det godt nok frem til nytt renseanlegg står klart?

Oppsummering og konklusjon:

Representantskapet bes om å ta stilling til hvordan MOVAR IKS, på vegne av eierkommunene, skal forholde seg til de gjeldende krav fra Statsforvalteren. Saken er kompleks og med potensiell stor betydning for eierkommunene.

Statsforvalteren har etter en vurdering gitt Larvik en utsettelse for sekundærrensekravet, men det er uklart om Statsforvalteren "vår" vil gi samme utsettelse for Mosseregionen. Dersom MOVAR velger å ikke søke om utsettelse av sekundærrensekravet vil dette medføre store kostnader for investering og drift av midlertidige renseløsninger.

Administrasjonen i MOVAR IKS anbefaler representantskapet å fatte vedtak i tråd med alternativ A, men samtidig å fortsette arbeidet med midlertidige renseløsninger slik at dette kan vurderes på nytt dersom Statsforvalteren ikke innvilger ønsket fristutsettelse for sekundærrensekravet.

Moss, 14.10.2025

Ulf Ellingsen
Adm. direktør
MOVAR IKS

Kaj-Werner Grimen
Sektorsjef VA
MOVAR IKS

Nye presiseringer skal hindre byggestopp

29. jul. 2025 | Avløp, Rammebetingelser, Samfunnsutvikling

Nye presiseringer og forventninger til kommunene skal hindre byggestopp og redusere forurensning. Det skriver Regjeringen i en pressemelding mandag 28. juli.

Mange kommuner oppfyller ikke kravene til rensing av avløpsvann som følger av tilatelse etter forurensningsloven. Dette har alvorlige konsekvenser ikke bare for miljøet, men også muligheten for å bygge boliger.

– Forurensningssituasjonen i Oslofjorden er alvorlig, og vi ser en negativ utvikling i en rekke andre norske fjorder. Dårlig rensing av avløpsvann er en hovedårsak. Nå ber vi kommunene om å få fart på arbeidet med å oppgradere renseanleggene, sier klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen (Ap).

Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktdepartementet sender et felles brev med tydelige forventninger til alle landets kommuner. Kommunene må få på plass oppgraderte avløpsrensinger raskt, slik at de oppfyller rensekravene.

Presisering og ny tolkning

Plan- og bygningsloven stiller krav om at bortledning av avløpsvann skal være i samsvar med forurensningsloven. Denne koblingen mellom de to regelverkene har blitt tolket og forstått slik at kommuner som er i brudd med rensekravene etter forurensningsregelverket, ikke kan gi byggetillatelse til nye boliger. I en del tilfeller betyr det at det tar lang tid å få i gang nye boligprosjekter, skriver regjeringen i sin pressemelding.

I brevet presiseres det hvordan disse reglene skal forstås og praktiseres. Det er tilstrekkelig at plan- og bygningsmyndigheten forsikrer seg om at bygg på eiendommen kan knyttes til det offentlige avløpsnett, og at kommunen har utslippstillatelse til avløpsanlegget.

LARVIK KOMMUNE AREAL OG TEKNIKK
Postboks 2020
3255 LARVIK

Saksbehandler, innvalgstelefon
Pernille Bechmann, 33371078

Vedtak om endret tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Lillevik avløpsanlegg i Larvik kommune

Vår konklusjon

Vedtak om endret tillatelse

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark vedtar å endre tillatelsen etter forurensningsloven for Larvik kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann og overvann fra Lillevik avløpsanlegg i Larvik tettbebyggelse.

Vi gjør følgende endringer i vilkår 2.1 *Krav og tilhørende tidsfrister* og 2.4. *Krav til utslipp fra renseanlegg*:

- Vi endrer fristen for å overholde krav til rensing av organisk stoff fra 31.12.2027 til 31.12.2029.
- Vi legger til krav om 70 % renseeffekt for nitrogen innen 31.12.2029 og økning til 80 % renseeffekt innen 31.12.2033.

Endringene er gjort med hjemmel i forurensningsloven § 18 første ledd nr. 5.

I tillegg har vi gjort noen mindre endringer i dokumentet, som ikke innebærer nye eller endrede krav.

Vedtak om gebyr

Larvik kommune skal betale et gebyr på kr 137 000 (sats 4) for Statsforvalterens behandling av søknaden om endret tillatelse. Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4.

Kort om sakens bakgrunn

Larvik kommune fikk revidert tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann og overvann fra Lillevik avløpsanlegg i Larvik tettbebyggelse 02.02.2021. Tillatelsen stiller krav om at utslipp fra renseanlegget minimum skal etterkomme følgende krav til rensing av organisk stoff (sekundærrensing) innen 31.12.2027:

- BOF₅: <25 mg/l eller renseeffekt på > 70 %
- KOF: <125 mg/l eller renseeffekt på >75 %

Kommunen har søkt om utsatt frist for sekundærrensning til 31.12.2029, og skal da etablere nitrogenrensning samtidig med etablering av sekundærrensning.

Vår begrunnelse

Forurensning

Konsekvens av utsatt frist for sekundærrensning og raskere innføring av nitrogenrensning

For beregning av merutslipp har dere sammenlignet dagens utslipp av BOF_5 med utslipp ved 70 % renseeffekt BOF_5 , som er kravet som gjelder fra 31.12.2027. Når dere har beregnet ekstra rensing av organisk stoff ved innføring av nitrogenrensning (ca. 90 %) har dere også sammenliknet med kravet om 70 % renseeffekt BOF_5 . Ettersom dere har konkludert med at dere må etablere et biologisk rensetrinn for å overholde kravet om sekundærrensning, er det etter vår vurdering riktigere å sammenligne utslippene med forventet renseeffekt ved et anlegg med nytt biotrinn for rensing av organisk stoff (dvs. 80 % renseeffekt). Det innebærer at merutslippet av BOF_5 frem til ombygging blir større enn dere har beregnet og at ekstra rensing av BOF_5 , som følge av innføring av nitrogenrensning blir lavere enn dere har lagt til grunn. Med disse forutsetningene vil merutslippene av organisk stoff som følger av to års utsettelse av fristen for rensing av organisk stoff, være «hentet inn» av økt renseeffekt for organisk stoff ved biologisk nitrogenfjerning etter litt over to og et halvt år.

Tilstanden i Oslofjorden er dårlig og Norge er forpliktet overfor EU til å innføre nitrogenrensning. Det er derfor ikke aktuelt å stille kravet om nitrogenrensning lenger frem i tid enn den korteste fristen vi har hjemmel til å sette, dvs. 02.02.2031, uten at kravet kommer i forbindelse med en søknad om andre endringer. Vi mener derfor at gevinsten ved å innføre nitrogenrensning fra 2029 må sammenlignes med innføring i 2031 ikke 2035 som dere har gjort i søknaden.

Omsøkt endring av frist for sekundærrensning fører til at dere planlegger å ha nitrogenrensning på plass over ett år tidligere enn vi kunne stilt kravet uten en slik søknad. Det reduserer utslippet av nitrogen til resipienten betydelig, ettersom ett år med økning fra 15 % til 70 % rensing av nitrogen avlaster resipienten med like mye nitrogen tilsvarende fem år med 80 % rensing fremfor 70 % rensing.

Fordi vi legger andre forutsetninger til grunn for å beregne merutslipp før ombygging og økt rensing etter ombygging, vurderer vi merutslippene som større og gevinsten av tidligere innføring av nitrogenrensning som mindre enn det kommunen ved COWI har lagt til grunn.

Rensekrav for nitrogen

Ettersom det er stort behov for å redusere tilførselen av nitrogen til Oslofjorden, anser vi det som nødvendig å stille strengere krav til fjerning av nitrogen enn minimumskravet i forurensingsforskriften. Samtidig har vi forståelse for at lave innløpskonsentrasjoner fører til utfordringer med å nå de høyeste renseprosentene og at det gir økte kostnader.

Etter vår vurdering vil krav til renseeffekt i prosent i større grad bidra til å stimulere til forbedring av avløpsnett og fjerning av fremmedvann enn et krav til utslippskonsentrasjon. Å utbedre ledningsnett for å fjerne fremmedvann gir bedre forutsetninger for god rensing ved renseanlegget. Samtidig vil det å redusere utslipp via lekkasjer og overløp føre til at en større andel av forurensningen når frem til renseanlegget. Dette vil sammen bidra til å redusere utslippene av både nitrogen, organisk stoff og fosfor.

Økt rensekrav for nitrogen medfører økt forbruk av strøm og ekstern karbonkilde og økt utslipp av klimagasser. Det er vanskelig å fastslå når den negative effekten av økte klimagassutslipp overgår den positive effekten redusert utslipp av nitrogen har på resipienten. Vi legger til grunn at EU har vurdert disse forholdene når det er satt 80 % renseeffekt som krav i revidert avløpsdirektiv.

Basert på våre vurderinger av opplysninger i søknaden og deres utredning av nitrogenrensing stiller vi krav om 70 % renseeffekt fra nitrogenrensetrinnet blir etablert i 2029, med en innstramming til 80 % renseeffekt fra 2033. På den måten forventer vi at investeringskostnader og driftskostnader reduseres sammenliknet med om dere får kravet om 80 % renseeffekt allerede fra 2029 og at dere heller kan benytte midler til å gjennomføre tiltak for å redusere mengden fremmedvann.

På bakgrunn av at 85 % renseeffekt er vanskelig å oppnå, særlig ved lave temperaturer, at kostnaden per ekstra tonn nitrogen fjernet øker med økt krav til renseeffekt, vurderer vi det ikke som rimelig å stille krav om 85 % renseeffekt for nitrogen ved nåværende endring av tillatelsen.

Krav til rensing av organisk stoff

Sekundærrensing er et minimumskrav i forurensningsforskriften for utslipp til følsomt område, selv om krav om nitrogenrensing fører til at dere også må rense organisk stoff.

Innføring av nitrogenfjerning fører til at organisk stoff renses langt bedre enn rensekravet for sekundærrensing, men det er usikkert hvor mye og hvor stabilt det vil være. Vi anser det derfor ikke som nødvendig å stille strengere krav til rensing av organisk stoff enn sekundærrensekravet i forurensningsforskriften per nå og beholder derfor krav om sekundærrensing.

Prøvetaking

Når renseanlegget får krav om å rense nitrogen, følger det også krav om å ta prøver av inn- og utløpsvann for å verifisere overholdelse av rensekravet. Antall prøver per år følger av forurensningsforskriften § 14-11 og blir tilsvarende dagens krav for fosfor og organisk stoff.

Mulige fremtidige rensekrav

Fordi regelverket er i stadig endring og det kan komme nye rensekrav, bør dere sette av nødvendig areal for å kunne overholde fremtidige krav når dere prosjekterer og bygger om renseanlegget.

Naturmangfold

Tilførsel av organisk stoff kan føre til formørkning av vannet (redusert siktedyp), som reduserer tilgangen på lys på sjøbunnen. Dette kan begrense veksten for blant annet ålegras, som er viktige oppvekstområder for fiskeyngel. Det er redusert tilstand for siktedyp i Larviksfjorden allerede. Samtidig utgjør årlig utslipp av organisk stoff fra Lillevik renseanlegg en liten andel av de totale tilførslene (<1,5 %).

Tilførsel av organisk stoff fører også til forbruk av oksygen, som kan gi redusert konsentrasjon i dypere vannmasser, som påvirker organismer som lever i vannmassene og sedimentet. Det er foreløpig ikke redusert tilstand mht. oksygen i bunnvannet i Larviksfjorden og siden Larviksfjorden er vid og uten terskler, forventer vi ikke at dette endres ved at dagens utslippsnivå fortsetter to år lenger enn tidligere vedtatt.

Etter vår vurdering oppfyller kunnskapsgrunnlaget de krav som stilles i naturmangfoldloven § 8 for å kunne ta beslutning i saken.

Fordi Larviksfjorden er dyp og åpen med god vannutskifting og tilførslene vedtaket berører utgjør en liten andel av tilførslene til Larviksfjorden og Oslofjorden, forventer vi at videreføring av dagens utslippsnivå for organisk stoff i to ekstra år vil kunne føre til negativ, men begrenset påvirkning på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 8.

Den samlede belastningen på økosystemene i Oslofjorden er imidlertid stor og det er nødvendig å redusere belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10. Dette må gjøres gjennom å begrense alle kilder til utslipp så raskt som mulig. Vi vurderer at samlede utslipp fra Lillevik renseanlegg blir redusert raskere gjennom dette vedtaket, fordi nitrogenrensing blir innført raskere og rensing av organisk stoff også øker ved innføring av nitrogenrensing.

Etter vår vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og virkninger på naturmangfoldet. Vi anvender derfor ikke føre- varprinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9.

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakenes og skadens karakter, jf. naturmangfoldloven § 11. Vi stiller krav om økt renseeffekt for nitrogen fra 2033 for å begrense belastningen på resipienten, jf. naturmangfoldloven § 12.

Vannforskriften

Selv om bløtbunnsindeksene, som viser påvirkning av organisk stoff og sedimentering, har dårligere tilstand ved nærstasjonen til utslippet enn referansestasjon, forventer vi ikke at videreføring av dagens utslippsnivå i to ekstra år vil føre til ytterligere reduksjon i miljøtilstand og forringelse av vannforekomsten, eller påvirke arbeidet for å nå området's miljømål, jf. vannforskriften § 4. Dette fordi merutslipp i perioden frem til sekundærrensing er etablert er begrenset og vil bli kompensert i løpet av under tre år ved høyere rensegrad når nitrogenrensing er etablert og fordi tilstanden for indeksene ikke grenser opp mot moderat økologisk tilstand.

Oppsummering

Å utsette kravet om sekundærrensing i to år og samtidig innføre nitrogenrensing vil være en fordel for dere, fordi dere sparer penger på å bygge ut samtidig for rensing av organisk stoff og nitrogen. Omsøkt endring fører til at dagens utslippsnivå av organisk stoff blir opprettholdt i to år, samtidig som nitrogenrensing blir etablert raskere enn ellers mulig. Etter vår vurdering er fordelene ved at vilkåret blir endret, vesentlig større enn ulempene det vil føre til for miljøet, jf. forurensningsloven § 18 første ledd nr. 5.

Fakta grunnlag

Resipientbeskrivelse og miljøtilstand

Tilstand i Oslofjorden

Tilstanden i Oslofjorden er så alvorlig at det trengs reduksjon i tilførsler som kan føre til eutrofi, og det så raskt som mulig. Utslipp av nitrogen er en av flere faktorer som bidrar til en forverring av tilstanden i Oslofjorden og kommunalt avløp er en stor bidragsyter.

Dette kommer frem i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* (Oslofjordplanen), som ble publisert av Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn i mars 2021. Planen fastslår at påvirkninger i Oslofjorden er langt større enn det økologien kan tåle, og at tilførsler av nitrogen, fosfor og partikler er høyere enn det fjorden naturlig håndterer, med konsekvenser som algeoppblomstring, tilslamming og fiske- og fugledød.

Rapporten *Utredningen av behovet for å redusere tilførslene av nitrogen til Ytre Oslofjord* (NIVA rapport l.nr. 7744-2022) ble publisert av Niva og Havforskningsinstituttet, på oppdrag fra Miljødirektoratet, i juni 2021, med noen oppdateringer i mars 2022. Rapporten konkluderer med at det umiddelbart bør gjøres tiltak for at forholdene i fjorden ikke skal forverres ytterligere. Enkelte fjorder utpekes spesielt med negative effekter knyttet til svært høy tilførsel av nitrogen, men tilstanden omtales som et regionalt problem i Ytre Oslofjord, og nivået må reduseres i fjorden som helhet. Det slås fast i rapporten at nytteverdien av å innføre nitrogenfjerning på renseanleggene uten tvil vil være betydelig, og helt nødvendig for å bedre den økologiske tilstanden for hele Oslofjorden sett under ett. I henhold til rapporten utgjorde utslipp fra avløpsanlegg (utenom spredt avløp) ca. 15 % av tilførslene av nitrogen til Larviksfjorden i perioden 2016-2018.

På bakgrunn av den dårlige tilstanden i Oslofjorden og resultatene presentert i utredningen fra Niva, meldte Miljødirektoratet Oslofjorden inn til EU som nitrogenfølsomt område i 2023. Det følger av krav i avløpsdirektivet at man har maksimalt 7 år på å implementere nødvendige tiltak for å overholde nye krav, når en resipient endrer klassifisering. Det betyr at Norge er forpliktet til at renseanlegg over 10 000 pe med utslipp til Oslofjorden, eller Oslofjordens nedbørsfelt, skal overholde krav om minimum 70 % rensing av nitrogen innen 2030.

Larviksfjorden

Utslipet fra Lillevik renseanlegg går til vannforekomsten Larviksfjorden (vannforekomstID 0101040300-3-C). Vannforekomsten er registrert med moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand og har risiko for ikke å nå målene om minimum god økologisk og kjemisk tilstand innen 2033. I vann-nett er det registrert svært god tilstand mht. nitrogen, fosfor og oksygen. Turbiditet/siktedyp er i tilstandsklasse dårlig og flere vannregionspesifikke stoffer er påvist i forhøyede konsentrasjoner.

COWI gjennomførte overvåking i Larviksfjorden i 2022, for å dokumentere eventuelle effekter av utslipp av avløpsvann. Resultatene fra undersøkelsen viser at konsentrasjonen av nitrogen var litt høyere i nærstasjonen ved utslippet enn ved referansestasjonen (moderat tilstand ved nærstasjon og god tilstand ved referansestasjon om vinteren og god tilstand ved nærstasjon og svært god tilstand ved referansestasjon om sommeren). Dypere i vannmassen, på forventet innlagingsdybde var konsentrasjon av nitrogen lavere enn i overflaten. COWI skriver at dette tyder på at det ikke er avløpsvannet som er kilden til den forhøyede konsentrasjonen ved utslippspunktet, men heller en kilde på overflaten, som f.eks. Numedalslågen. Sedimentet ved utslippspunktet hadde høyere konsentrasjon av TOC enn ved referansestasjonen. Bløtbunnsindeksene H'(Shannonindeksen) og ISI₂₀₁₂ (Indicator Species Indexet), som er følsomme for henholdsvis organisk belastning og sedimentering, har god tilstand ved nærstasjonen og svært god ved referansestasjonen. Rapporten konkluderer likevel med at det er lite som tyder på at utslipp av rensed avløpsvann påvirker resipienten/vannforekomsten i særlig grad.

Beregnete tilførsler (TEOTIL)

NIVA modellerer årlig tilførsler av nitrogen og fosfor til norske kystområder med TEOTIL. Modellen inkluderer nå også data for organisk karbon, som første gang er rapportert i rapporten for tilførsler i 2023, med data beregnet tilbake til 2013 (NIVA rapport 8108-2025). I rapporten er data presentert for store kystområder, så der finnes data for hele Oslofjorden, men ikke for Larviksfjorden.

I rapporten der NIVA beskriver funksjonen til TEOTIL 3 (siste versjon av modellen) (NIVA rapport 7996-2024), har de presentert simulerte tilførsler sammen med observerte tilførsler for et utvalg elver, som overvåkes gjennom Elveovervåkningsprogrammet. Der varierer simulert tilførsel av TOC

mellom ca. 13 000 og 21 000 tonn per år i perioden 2020-2022 og observert tilførsel basert på målte konsentrasjoner varierer fra ca. 15 000 til 28 000 tonn per år i samme periode.

Hvis man benytter samme omregningsformler som TEOTIL3 til å regne om fra BOF og KOF i utslippet fra Lillevik renseanlegg til totalt organisk stoff (TOC), så utgjør årlig utslipp (basert på tall for 2024) ca. 170-200 tonn TOC, som tilsvarer maksimalt 1,5 % av tilførslene til Larviksfjorden.

Naturmangfold

Det er registrert et lokalt viktig bløtbunnsområde og viktig ålegrassamfunn i Lillevika, ca. 200 m fra utslippspunktet fra renseanlegget. Fjorden er del av Svennerbassenget, som er nasjonal laksefjord og Numedalslågen, som er et nasjonalt laksevassdrag, munner ut innerst i fjorden. Rett nord for utslippspunktet og flere steder i fjorden er det registrert gytefelt for sild. Det er også registrert et gytefelt for torsk i fjorden. For å beskytte kysttorsken i sørlige deler av Norge er det innført forbud mot å fiske torsk i Oslofjorden hele året.

Revidering av avløpsdirektivet

Arbeidet i EU, med å revidere avløpsdirektivet, har pågått i lang tid. I arbeidet har det blant annet vært foreslått ulike grader av innstramming av krav til rensing av nitrogen. Revidert avløpsdirektiv ble vedtatt i EU 27.11.2024, publisert i the Official Journal of the EU 12.12.2024 og trådte i kraft for medlemslandene 01.01.2025. I revidert direktiv er kravet til nitrogenrensing strammet inn til minimum 80 % renseseffekt eller utslippskonsentrasjon på 8 mg/l for alle renseanlegg større enn 100 000 pe. For renseanlegg over 10 000 pe, med utslipp til resipient som er følsom for nitrogenpåvirkning, er kravet satt til minimum 80 % renseseffekt eller utslippskonsentrasjon på 10 mg/l.

Hvordan revidert avløpsdirektiv vil påvirke norsk regulering av avløp er foreløpig ikke avgjort.

Søknad om endring av tillatelsen

På bakgrunn av at krav om nitrogenrensing ble aktuelt etter at dere fikk revidert tillatelse i 2021, søkte dere 07.09.2023 om utsatt frist for å overholde kravet om sekundærrensing til 31.12.2029.

Begrunnelsen for søknaden er at dere ønsker å etablere sekundærrensing og nitrogenrensing i samme utbygging av renseanlegget (innen 31.12.2029), fremfor å etablere sekundærrensing først og nitrogenrensing senere. Dere skriver at dersom dere skal overholde kravet om sekundærrensing innen utgangen av 2027, må dere bygge i to omganger, og at dere i så fall ikke vil klare å ha nitrogenrensing på plass før i 2035.

COWI har bistått Larvik kommune i å utarbeide grunnlag for søknaden. De har beregnet forskjellen mellom utslipp ved laveste rensesgrad ved Lillevik over året de siste fire år og 70 % rensing (som er kravet i tillatelsen) og sammenlignet dette med forventet økt rensing av organisk stoff ved innføring av nitrogenrensing (90 % reduksjon i BOF₅). Dere ber oss vurdere om det i det hele tatt er nødvendig å stille krav til rensing av organisk stoff, ettersom kravet om nitrogenrensing også vil ivareta rensing av organisk stoff.

For nitrogen har COWI lagt til grunn at et renseanlegg med biotritt for å fjerne organisk stoff vil kunne ha en renseseffekt for nitrogen på 15 %. Til sammenligning har de lagt til grunn at et renseanlegg med biotritt for nitrogenfjerning typisk har en renseseffekt på 75 %.

Basert på data fra resipientundersøkelsen, som ble gjennomført i Larviksfjorden i 2022, har COWI konkludert med at det er lite som tyder på at dagens utslipp av rensset avløpsvann fra Lillevik renseanlegg påvirker resipienten/vannforekomsten i særlig grad. Kombinert med at dagens utslipp er bare litt høyere enn ved overholdelse av sekundærrensekravet og at innføring av nitrogenrensing vil føre til vesentlig bedre rensing også av organisk stoff, har de konkludert med at de positive effektene av å få på plass nitrogenrensing tidligere, er mye større enn de negative effektene av å utsette overholdelsen av sekundærrensekravet.

Utredning av nitrogenrensing

Fordi vi ikke hadde tilstrekkelig informasjon om muligheter, begrensninger og kostnader ved rensing av nitrogen, vedtok vi 19.03.2024 pålegg om at kommunen skulle utrede dette, og avventet behandling av søknad om utsatt frist for sekundærrensing. Frist for utredningen var 01.12.2024.

Det kommer frem av utredningen at krav om 70 %, 80 % og 85 % renseeffekt ved Lillevik RA, tilsvarer utslippskonsentrasjoner på hhv. 7,5 mg/l, 5,1 mg/l og 3,7 mg/l total nitrogen. Dere skriver at konsentrasjoner ved 80 % og 85 % renseeffekt er hhv. krevende og svært krevende å oppnå, og dere ber om at vi stiller krav til utløpskonsentrasjon tilsvarende strengeste krav i revidert avløpsdirektiv (8 mg/l), fremfor krav til renseeffekt i prosent.

Fremmedvann på avløpsnett er årsaken til at dere må ned i så lave utslippskonsentrasjoner for å kunne overholde 80 % eller 85 % renseeffekt. Dere har sendt oss en plan for separeringsprosjekter i tiden fremover og skrevet at det vil være enklere å oppnå de høyeste renseeffektene fremover i tid, når dere har fått gjennomført flere prosjekter som reduserer mengden fremmedvann.

I henhold til utredningen øker kostnaden per ekstra tonn rensset betydelig ved økning fra 70 % til 80 % renseeffekt og ytterligere ved økning fra 80 % til 85 %. De økte kostnadene er knyttet til både investering og drift og skyldes at det er behov for større bassenger, et ekstra rensetrinn for å fjerne ytterligere partikler etter ordinær sedimentering og økt forbruk av strøm og ekstern karbonkilde ved økende rensekrav.

Vårt hjemmelsgrunnlag

Norge er forpliktet gjennom avløpsdirektivet til å overholde krav om rensing av nitrogen fra tettbebyggelser over 10 000 pe med utslipp til Oslofjorden og nedbørsfeltet til Oslofjorden innen 2030, som følge av at Oslofjorden ble meldt inn til EU som nitrogenfølsomt område i 2023.

Samtidig er vår anledning til å endre tillatelser etter forurensningsloven begrenset av bestemmelsene i § 18 i forurensningsloven. Miljødirektoratet har uttalt at Statsforvalteren hadde tilstrekkelig informasjon om tilstanden i Oslofjorden i 2021 til at vi ikke kan stille krav om rensing av nitrogen med hjemmel i § 18 første ledd nr. 1 («*det viser seg at skaden eller ulempen ved forurensningen blir vesentlig større eller annerledes enn ventet da tillatelse ble gitt*»). For å stille krav om rensing av nitrogen må vi derfor enten vente til det har gått 10 år fra tillatelsen sist ble revidert (§ 18 tredje ledd), eller stille kravet ifm. andre omsøkte endringer, som kan gjøres med hjemmel i § 18.

Nitrogenfjerning er i forurensningsforskriften § 14-2 definert som en renseprosess som reduserer nitrogenmengden i avløpsvannet med minst 70 %. Dette er minimumskravet i forurensningsforskriften for nitrogen, og Statsforvalteren kan stille strengere krav, dersom det er nødvendig av hensyn til resipient og forsvarlig etter en kost/nytte-vurdering.

Saksgang

Statsforvalteren behandler søknader i samsvar med forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven.

Forhåndsvarsling av søknad

Søknaden ble forhåndsvarslet til sakens parter og andre berørte og lagt ut på Statsforvalterens nettsider, jf. §§ 36-6 til 36-7 i forurensningsforskriften. Fristen for å gi uttalelse var 08.11.2023.

Vi mottok ingen uttalelser.

Utkast til kommentar

Utkast til vedtak om endret tillatelse ble oversendt til kommunen for kommentarer 26.06.2025, med en frist 08.08.2025 på grunn av ferieavvikling. Larvik kommune hadde ingen kommentarer til utkastet.

Klageadgang

Sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket om endring av vilkår 2.1 og 2.4 i tillatelsen og på gebyrsats **innen tre uker** etter at melding om vedtaket er mottatt. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes.

En eventuell klage skal sendes Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Hvis vi ikke gir medhold i klagen, vil vi sende den til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Gebyr

Som varslet per brev av 26.06.2025, medfører behandling av søknad om tillatelse et gebyr i henhold til forurensningsforskriften kapittel 39. Vi har ikke mottatt kommentarer til varselet.

Ressursbruk knyttet til saksbehandlingen er lagt til grunn ved fastsettelse av gebyrsats.

Miljødirektoratet sender faktura.

Med hilsen

Siv Hege Wang Grøvo (e.f.)
fagsjef

Pernille Bechmann
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Vilkår - Tillatelse etter forurensningsloven for Larvik kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann og overvann fra Lillevik avløpsanlegg i Larvik tettbebyggelse

Kopi til:

Horten - Larvik vannområde
NATURVERNFORBUNDET I VESTFOLD

e-post
c/o Christopher C. Prydz Gallaher 3212 SANDEFJORD
Vestvangveien 25

Naturvernforbundet i Larvik - Anders Faugstad Mæland	Tagtvedtveien 8	3258	LARVIK
FISKERIDIREKTORATET	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Eystein Halvdan Jensen	Larviksveien 162	3290	Stavern
Simen Thorsen	Torpelia 30 A	3295	HELGEROA
Ann Kristin Sørhus Larsen	Skaubakken 15	3292	Stavern
Morten Sørhus Larsen	Svaleveien 22	3258	Larvik
Finn Sørhus	Furulundsveien 6 B	0282	OSLO
Mari Sørhus	Steingata 9 E	3257	LARVIK
Lars Kjetil Sørhus	Geiteråsen 24	4640	Søgne
AGNES UTVIKLING AS	Postboks 156	3291	STAVERN
AGNES 2 AS	Postboks 156	3291	STAVERN
AGNES LAGERBYGG AS	Bygg 26 Agnes Torg Sjøparken	3290	STAVERN
Larvik kommune	Postboks 2020	3255	LARVIK

Det kongelige klima- og miljødepartement
Det kongelige kommunal- og distriktsdepartement

Alle landets kommuner og Statsforvaltere
Miljødirektoratet

Deres ref

Vår ref

Dato

30. juli 2025

Tolkning av plan- og bygningsloven § 27-2 og presisering av ansvaret for etterlevelse av krav knyttet til utslipp av kommunalt avløpsvann

Bærekraftige avløpsløsninger er viktig for miljøet og samfunnet

Det er en negativ utvikling i forurensningssituasjonen i en rekke fjorder i Norge, særlig i Oslofjorden er tilstanden alvorlig. En av de største påvirkerne er kommunalt avløp. Lav fornyelsesgrad av avløpsanlegg og stort etterslep i avløpssektoren fører til dårlig rensing, fare for forurensning og negativ påvirkning av vannforekomster. Dette er en situasjon som vil ta tid å snu.

For å snu denne utviklingen kreves en felles innsats fra alle aktører med ansvar og myndighet på avløpsområdet. Dette brevet er derfor rettet til kommunen i dens ulike roller – som plan- og bygningsmyndighet, som eier og drifter av kommunale avløpsanlegg – samt til statsforvalteren som forurensningsmyndighet for utslipp i større tettbebyggelser.

Det er av grunnleggende betydning for samfunnet at kravene i forurensningsloven og tillatelser på avløpsområdet overholdes. Kravene som følger av tillatelser og regelverk er bindende. Som ansvarlige forurenserer skal anleggseiere (normalt kommunene) sikre etterlevelse for å beskytte vannmiljøet og ivareta befolkningens helse.

Kommunene har ulike roller, blant annet som ansvarlig forurenser (anleggseier), og som plan- og bygningsmyndighet. Hver rolle medfører ulike plikter. Det er i dag en koblingsregel mellom plan- og bygningsloven § 27-2 og forurensningsloven med krav om at bortledning av avløpsvann skal være «i samsvar med forurensningsloven» for å kunne gi byggetillatelse. Kommunal- og distriktsdepartementet og flere kommuner har tolket dette som at kommuner ikke kan gi byggetillatelser så lenge kommunen bryter renskravene. Siden bestemmelsen kobler plan- og bygningsloven og forurensningsloven sammen, ser Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet at det er behov for å gi en felles

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 882

Avdeling

Saksbehandler
Bjørn Eikanger
Gimse
22 24 58 76

lovtolkningsuttalelse om hvordan vilkåret «i samsvar med forurensningsloven» i plan- og bygningsloven § 27-2 skal forstås. Presiseringen gir kommunene mer fleksibilitet og gir også utbyggere som har fått byggetillatelse trygghet for at de kan knytte seg til avløpsnett, selv om kommunen er i brudd med renskravene.

Vi presiserer at uttalelsen kun er knyttet til koblingsregelen i plan- og bygningsloven, og innebærer ikke noen endring av anleggseiers plikter etter forurensningsregelverket.

Tolkning av plan- og bygningsloven § 27-2 – forståelsen av «i samsvar med forurensningsloven»

Det følger av plan- og bygningsloven § 27-2 første ledd at «bortledning» av avløpsvann skal være «sikret og i samsvar med forurensningsloven» før fradeling eller oppføring av bygning «blir godkjent». Bestemmelsens andre ledd oppstiller samtidig en hovedregel om tilknytningsplikt til offentlig avløpsledning. Formålet med bestemmelsen er blant annet å ivareta hensynet til dyr og menneskers helse, hindre forurensning og sikre at avløpssystemet blir drevet teknisk og driftsøkonomisk rasjonelt.

Kommunal- og distriktsdepartementet har lagt til grunn at der bortledning av avløpsvann skjer gjennom tilknytning til kommunalt avløpsanlegg, vil det normalt ikke være nødvendig med samtykke eller vedtak fra forurensningsmyndighetene. Det er samtidig lagt til grunn at kommunen som plan- og bygningsmyndighet må avklare med kommunen som anleggseier om det er kapasitet på anlegget før tilknytning kan skje. Dersom plan- og bygningsmyndighetene har kunnskap om at det kommunale avløpsanlegget ikke tilfredsstillere krav etter forurensningsloven, f.eks. manglende kapasitet, har departementet uttalt at det vil være grunnlag for å avslå en søknad om tillatelse, se bl.a. TUDEP-2022-6571-3, jf. også TUDEP-2021-2119-3, TUDEP-2021-1883-4, TUDEP-2016-2873-4 og TUDEP-2016-2873-2.

Etter lovens ordlyd er det «bortledning» av avløpsvann som skal være i samsvar med forurensningsloven. Samtidig har den private part som utgangspunkt plikt til å knytte seg til offentlig avløpsnett. Ordlyden taler for at temaet i byggesaken er begrenset til det som ligger innenfor den private parts kontroll og ansvar, som er å lede avløpet bort fra egen eiendom og frem til offentlige avløpsnett. Departementets forståelse av «sikret og i samsvar med forurensningsloven» er at det er tilstrekkelig at plan- og bygningsmyndighetene forsikrer seg om at bygg på eiendommen kan knyttes til det offentlige avløpsnett og at kommunen har utslippstillatelse til avløpsanlegget. Bortledningen av avløpsvannet fra den enkelte private eiendom og frem til kommunens avløpsanlegg er med dette «sikret og i samsvar med forurensningsloven».

Der kommunens avløpsanlegg bryter renskravene som følger av tillatelse eller forskrift, er det kommunen som eier og drifter av avløpsanlegg som er ansvarlig forurensere. Det at nye tilkoblinger til rensanlegget kan føre til en forverret forurensningssituasjon fra rensanlegget, er et forhold som skal følges opp av kommunen som ansvarlig forurensere og forurensningsmyndigheten etter forurensningsloven. Kommunens plikt til å sørge for at avløpsanlegg drives i tråd med forurensningsregelverket, og forurensningsmyndighetens

ansvar for å følge opp kommuner for å sikre at kravene etterleves er nærmere omtalt i punktene nedenfor.

Departementene mener forståelsen av plan- og bygningsloven § 27-2 har støtte i forarbeidene, som viser til behovet for et klart skille mellom plan- og bygningsloven og forurensningsloven, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–80) s. 185. Det er heller ingen drøftelse i forarbeidene av de praktiske og økonomiske konsekvensene av den forståelsen som senere er lagt til grunn i Kommunal- og distriktsdepartementets tolkningsuttalelser, jf. Innst. O. nr. 25 (1979–80) s. 12. Formålet om tidlig avklaring av avløpsforholdene antas dermed å være tilstrekkelig ivaretatt ved denne presiserende tolkningen.

Et praktisk spørsmål er hvilken betydning det har for byggesaken at kommunen som anleggseier enten selv har innført tilknytningsstopp eller at forurensningsmyndigheten har gitt pålegg om tilknytningsstopp. Har plan- og bygningsmyndighetene kjennskap til at det er tilknytningsstopp til renseanlegget, enten fordi kommunen selv har besluttet det eller det er pålagt fra forurensningsmyndigheten, så er det et forhold som fortsatt skal føre til avslag på søknad om tillatelse etter plan- og bygningsloven § 27-2. Eventuell tilknytningsstopp vil imidlertid kun få virkning for nye byggesaker. Er det gitt byggetillatelse til oppføring av bygninger før innføringen av tilknytningsstopp, kan kommunen som anleggseier like fullt tillate at disse bygningene kobles til anlegget, også der kommunen er i en bruddsituasjon.

Departementene understreker viktigheten av at plan- og bygningsmyndighetene og kommunen som anleggseier sørger for nødvendige avklaringer internt om forhold av betydning for byggesaken, herunder informasjon om tilknytningsstopp. Dette er avgjørende for å kunne sikre plan- og bygningsmyndighetene et forsvarlig beslutningsgrunnlag før det treffes vedtak om godkjenning, jf. forvaltningsloven § 17.

Kommunens ansvar som forurensere for utslipp av kommunalt avløpsvann

Eiere av avløpsanlegg har en plikt til å sørge for at avløpsanleggene drives og vedlikeholdes i tråd med forurensningsregelverket.

En rekke kommuner er i brudd med rensekrav i forurensningsforskriften og i tillatelser gitt av forurensningsmyndigheten. Dersom rensekrav ikke overholdes, følger det av forurensningsloven § 7 andre ledd at det må iverksettes nødvendige tiltak for å hindre forurensning. Dette kan inkludere utbygging av kapasitet eller andre tekniske tilpasninger. Det kan i visse tilfeller også inkludere midlertidig stans i nye tilknytninger, dette må kommunen som anleggseier og ansvarlig forurensere vurdere konkret.

Ved vurderingen av om det kan tillates å tilknytte nye abonnenter må anleggseier, som ansvarlig forurensere, ta stilling til om tilknytningen er forenlig med tiltakplikten etter forurensningsloven § 7. Det vil da være relevant å vurdere om tilknytningen skjer samtidig eller i nær tidsmessig sammenheng med en planlagt oppgradering av renseanlegget, eller om det kan gjennomføres andre tiltak som reduserer eller forhindrer økt utslipp og negative

miljøkonsekvenser. Der brudd på rensekrav ikke lar seg rette opp raskt, vil tiltaksplikten normalt kreve at kommunen må lage en bindende tiltaksplan for å få på plass en ombygging eller nytt renseanlegg innen rimelig tid.

Vi vil samtidig understreke at selvkostprinsippet gir kommunene adgang og ansvar for å finansiere nødvendige tiltak. Det er kommunens oppgave å fastsette riktige og tilstrekkelige gebyrer slik at påkrevde oppgraderinger kan gjennomføres. Langsiktig planlegging og investering i bærekraftige løsninger for kommunal avløpsrensing er i alles interesse.

Det er derfor nødvendig at kommuner og andre eiere av avløpsanlegg jevnlig sørger for oppgradering av pumpestasjoner, ledningsnett og renseanlegg i tråd med deres plikter som forurenserne. Dette arbeidet må gjøres målrettet og strukturert i tråd med anleggseiers tiltaksplikt. Kommuner som gjennom langsiktig planlegging ivaretar hensynet til avløp, legger også til rette for at kommunen kan utvikle seg, og reduserer risikoen for fremtidig byggestopp.

Forurensningsmyndighetens oppfølging for å sikre nødvendig fremdrift

Statsforvalteren som forurensningsmyndighet har et særskilt ansvar for å følge opp kommuner som ansvarlig for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser iht. forurensningsforskriften.

Klima- og miljødepartementet vurderer at dagens situasjon innenfor kommunal avløpssektor med store etterslep i etterlevelsen av rensekrav er alvorlig, og ber med dette forurensningsmyndigheten om å skjerpe håndhevingen av kravene i forurensningsregelverket. I den sammenheng, forventer Klima- og miljødepartementet at forurensningsmyndigheten, om nødvendig, tar i bruk alle virkemidler i forurensningsloven. Dette inkluderer å bruke tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og ev. anmeldelse. Det kan også være aktuelt at forurensningsmyndigheten fatter vedtak om pålegg, for eksempel pålegg om tilknytningsstopp til renseanlegget, der det anses nødvendig. Miljødirektoratet vil veilede nærmere om bruk av virkemidler.

Det er særlig viktig at innsatsen prioriteres mot tettbebyggelser med anlegg som utgjør størst miljørisiko, i form av størst etterslep og/eller manglende fremdrift i nødvendig oppgraderingsarbeid.

Kommunen som anleggseier må sørge for at ev. pålegg fra forurensningsmyndigheten kommuniseres til alle relevante deler av kommunen, inkludert plan- og bygningsmyndighetene.

Med hilsen

Vidar Vik (e.f.)
ekspedisjonssjef

Benedikte Endresen (e.f.)
ekspedisjonssjef